

de fer esternudar un sant de fusta», Ruyra (*La Parada*, 40; O. C., 61); però també ha estat substantivat com *rellent* 'humitat' [«fins que 'l *rellent* de la nit va desensopir-me», MrnVayreda, *Puny.*, t. XIX, 290 (225)];³ amb *-ele-* i adaptat als més nombrosos adj. en *-enc*,⁵ *relenc* a l'Alta Ribagorçana; d'on el verb *enrelenquir-se* i se cita un antic *rellencar*, en lloc de *rellentar* [1443]; aquest avui usual en ross. (amb *a* analògica *iāntā*) ho sento a Terrats junt amb el derivat **īā-lāntādis* 'degotall' (no és font només un ~, 1960);¹⁰ *rellentiir* (Bertrana). *Rellentós*. Cf el cast. *relente* (DECH, 630b58ss.).

¹ «Entorn --- havia molts falcons, astors e cans de diversa natura, qui cridaven e udolaven fort *lejament*», *Somni* I (NCL, 18.9; Riq., 168.4) en lloc d'això dos mss. porten *fort lentament*, però els millors hi posen *lejament*, llició preferida en aqueixes dues edicions, com exigeix el context: més avall es diu dels mateixos que *udolaven fort agrament*. De tota manera aqueixos dos mss. interpoladors són també del S. xv. — ² *Atl.* I, 45b. En l'original autògraf havia posat el poeta *romàtic*, que Balari li denuncià com a vulgarisme per *reumàtic*: com que el sentit no és el mateix, Verdaguer cedí, però canviant-ho en *rellent*. — ³ «L'aire humit de la nit diuen *rellentor* en alguns pobles de la costa de Llevant, i en tot Catalunya a lo qu'és lleugerament mullat se diu *rellent* y també *mullenas*», Careta, *Barbr.*, p. 352.

Lenticular, *lenticulat*, *lentiforme*, V. *lent* f. (LLENTILLA) *Lentiga*, V. *llentilla* *Lentisc*, V. *llentiscle* *Lentitud*, V. *lent* *Leny*, V. *lleya* *Leontina*, V. *lleó* **Lepa* val. jocós 'mentida' (MGadea, *T. del Xè* I, 128) i *lipe* 'embuster, socialista', val. (DAg.), V. DECH (LÉPERO, *Lepe* III, 632a18) *Lepidiforme*,³⁵ *lepidòpter*, V. *lepra* *Lepingueressa* eiv., V. *pingarissa* *Lepòrid*, V. *llebre*

LEPRA, pres del ll. *lepra*, i aquest, del gr. *λέπρα* id., derivat de *λέπω* 'jo pelo'. □ I.^a doc.: 1617, Miquel Agustí.

DTo. 1647: «*llepra*: lepra, elephantia, elephantiasis» i en canvi «*leprós*: leprosus, elephas, -antis» i «*lepra o tinya*: lepra»; Lacáv. «*lepra* o *llepra* --- tenir lepra maligna i incurable, patir de mal de *mazell*». Les denominacions antigues en la llengua havien estat, en efecte, *mesell*, i d'altra banda, amb *-b-* per tractament semicicle, *llebrós*, *llebroxia*. Ja els trobem el 1296: «--- adordonaren de volentat del Sr. Rey, En V. Grimaut, batle de Perpenyà, e N'Arn. de St. Johan, cavaler vege de Rosseyló, que negú *lebrós* ni *lebroxia*, tocat de malaltia de *lebroxia*, que no sia de la terra de Rosseyló, no gaus estar --- en la terra de Rosseyló, ni entrar en negunes viles ---; si mester és que aja a passar en altres terres --- no puscha estar ladonchs sinó per una nuyt --- e deja jaser en les cases dels *lebrósos*; item --- fo adordonat dels *lebrósos* que sien de --- Rosseyló, que no gausen --- entrar en neguna vila --- item --- si alcú *lebrós* jau ab alcuna fembra que no sia *lebroxia* --- que sia penjat ---», a. 1296; i en nota:⁶⁰

«--- à Perpignan en 1157: "Petrus Grossi impingnoro a vos *mesells* ejectus foris ville qui vocatur Perpiniani" ---» (RLR v, 89).

«Trobarets que --- les gràcies que les gents aconsueguen de N. Salvador --- Jh-Cr., totes los eren per ell atorgades per merit de fe: eximpli de la Magdalena, de la Cananea, del Centurió, dels *lebrósos*, dels cecs, dels contrets ---», Eiximenis (*DComp.*, *CoDoACA* XIII, 318.21); «Jh-Xr. se defensà per prudència --- *loquor vobis et non creditis* --- axí, remet-vo a les mies obres --- illuminar los ignorants --- los orbs són illuminats, los sorts hoen, los *lebrósos* són curats, los morts resusciten ---», StVicentF (*Quar.*, 240.47).

Així continua en els primers lexicògrafs: *lebroxia*: vitiligo, en grec lepra; *le*, que menja la carn; phagedena; *le blanca*: morbus sacer, alphos», «*lebrós* --- phagedenus, leprosus», Busa-N. (D-III-4); «MALALTIES: apoplexia --- frenesia --- paralitiguesa --- *lebroxia* o mal de Sant Llätzer: elephantiasis; malabua ---», OPou (*ThPu.*, 238).

DERIV.: *Llebrós*, supra; substituït per *lleprós* Lacav., *leprós* Belv.; i cf. encara DAg.; alguns puristes insistien encara a princ. S. xx a preferir *llebrós* tot admetent *lepra*; així en el lèxic de CiFiNat. de Fontserè, però devia ser cosa del seu assessor Artur Martorell i no pas d'ell; el DFA. ja li prefereix, amb raó, *leprós*. *Llebroxia* [1296 etc., supra], també en Llull i: «lo comte Melis, cant ac assò hoit, conec que aquell era Amic, compa<n>yó seu; per què, molt se merevellà com vaé aquell axí mal adobat de *llebroxia*, e caix exit fora de si matex, ab grans plors e jamecs, va-l córrer abressar ---», *Amic e Melis* (NCL. XLVIII, 137.6).

Els continuadors del greco-llatí LEPRA es presenten amb tractament savi de la -p- intervocàlica en totes les llengües romàniques; només hi ha l'evolució *pr* > *br*, que els revela com a quasi-hereditaris, en cat. *llebrós*, *-osia*, i en llengua d'oc (oc. ant. *lebrōs*, *-osia*); cosa bastant natural tractant-se d'un mot que venia de la Hèllade o de la Magna Grècia i les seves escoles mèdiques de Salern i Sicília, envers les llengües parlades a la ribera mediterrània que se li enfronta directament.

CPT. de *λέπω* 'jo pelo', formats amb el seu derivat: *λεπίς*, *-πίδος*, 'escata': *lepidòpter*, *lepidiforme*.

LEPTO-, element prefixat pres del gr. *λεπτός* 'menut', 'esprimatxat', 'fi': *Leptocèfals*, *leptoeporongia-des* [DFA.].

Leri-leri, V. *lero*

LERO, LELO, LIRO, i mots semblants, són paraules de creació expressiva, per mitjà de la repetició sil·làbica, *le-lo*, *le-li* etc.: que suggereix una expressió lingüística, i mental, reduïda als elements, i mal articulada (cf. gr. *λαλέω* 'xerrotejo', base *lelo* 'cant de paraules sense sentit', gall.-port. *lèria* 'enraonia difusa i insubstancial'), en part amb dissimilació de *l* en *r*, o alternança de sons semblants, que suggereix una variació pocasolta. □ I.^a doc.: 1893; *lelo*, 1776.

«—Quan te dic qu'és un murri!... —reprengué la